

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1268908/6

בבית הדין הרבני האזורי פתח תקווה

לפני כבוד הדיינים:

הרב אברהם שמן, הרב אברהם אביר, הרב דוד גרוזמן

התובע: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד אבי קורצברג)

נגד

הנתבעת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד דן תורג'מן ועו"ד שרונה בן זאב)

הנדון: שלילת מזונות קטין כשהאמא מסרבת להפגיש אותו עם אביו בניגוד להחלטות בית הדין

פסק דין

בפנינו בקשה לקביעת מזונות לקטין.

לצדדים ילד בן 5, אותו האב לא ראה כבר למעלה משנה וחצי.

כפי שמתברר, האם אינה מקיימת את הוראות בית הדין להבאת הקטין למפגש עם האב ומפרה סדרתית את החלטות בית הדין. בעקבות זאת, בית הדין שוקל להעביר את משמורת הילד לאב וכפי שנאמר בהחלטותיו הקודמות של בית הדין.

האם תובעת מזונות קטין אף שהיא מנכרת את הילד מאביו. עקב כך, האב מבקש לדחות את בקשת המזונות.

כאמור, האם אינה באה בידיים נקיות.

דיון והכרעה

מצינו בפד"ר של גדולי הדיינים ששללו מזונות ילדים אפילו עד גיל שש בהיות האם גורמת לניכור בין הילדים לבין אביהם.

הנה בעל הציץ אליעזר בספרו חלק ט"ז סימן מ"ד כתב:

זהו ההסבר על זכותו של האב לשלול מזונות בנו לאחר שש כאשר אין ברצונו לעבור אצלו, ומזה נקח ללמוד בכזאת גם אם באים לשלול זכות ביקורו וחינוכו כשהוא אצל אמו עד גיל שש, שאז גם הרמב"ם יודה להראב"ד כנ"ל וכזה הוא ומזה הוא מזכותו אצל בתו בהיותה אצל אמה לעולם כשבאים לשלול ממנו את זכות ביקוריו ופגישותיו איתה, והכל מעיקרא דינא ולא מתורת ענישה.

דברים אלו של בעל הציץ אליעזר באים לאחר הסברו, כי המציאות בה הילד אצל אימו בגילאים השונים אינו משום שמקומו של הילד הוא אצל האם ולא אצל האב, אלא משום

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

שלמרות שמקומו צריך להיות אצל האב או אף אצל האב, העדיפות שיש לאם היא משום שטוב לו שיהיה אצל אימו, אך אין בכך משום להוריד מזכות האב להימצא עם ילדו.

ועל כן במקום בו האם משתמשת בכוחה וגורעת מזכותו של האב להראות עם בנו, אין חיוב מזונות אף לא במזונות הקטין שמתחת לגיל שש.

דברים אלו של בעל הציץ אליעזר הם מתוך מה שכתב בפסק דין שניתן בבית הדין הגדול (פד"ר חלק י"ג החל מעמוד 17). פס"ד זה נכתב על ידי הרבנים הגאונים הגדולים בעל ה"ציץ אליעזר", בעל ה"יביע אומר" והרב יצחק קולין זצ"ל, ושם כתבו בין השאר:

הרי לנו שהמהרשד"ם ז"ל השווה בזה דין הבת שאצל אמה לעולם לדין הבן שהוא אצל אמו עד שש שנים, ושכשם שמוכח שדין הבן תוך ו' אצל אמו הוא דוקא כשהאם בתוך העיר אבל כשהולכת למקום אחר יכול האב לדרוש להעבירו אצלו ואם לאו לא יתן לו מזונותיו, כך גם דין הבת שוה בזה לדין הבן, שהיא כשהאם רוצה להוליכה למקום אחר, האב יכול למנוע זאת, ואם הדבר לא עולה בידו לעכבה דלא צייתא דינא אזי מזכותו לעכב מזונותיה של הבת, דבכגון דא לא חלו כל הדינים שנאמרו והותקנו שהבן יהיה אצל אמו עד שש והבת לעולם.

ובאמת הוא הדין נמי היכא שנמצאים באותה העיר אלא שלא ניתן לו לאב לראותם, דמאי שנא, וזיל בתר טעמא כנ"ל, ואדרבה כאשר הבן או הבת נמצאים בעיר ואין ביכולתו לראותם הוא במדת מה עוד יותר גרוע ממה שהאם היתה אתם בעיר אחרת, כי האב נמצא ועומד במצב כזה של "ועיניך ראות וכלות אליהם כל היום ואין לאל ידיך".

מתוך כל דברי המהרשד"ם האמורים נשמעת גם הנימה כי הדברים בזה כל כך ברורים ואמיתיים עד שהמה גם בבחינה של "למה לי קרא סברא הוא" שתקנת חכמים להשאיר אצל האם לא היתה על כגון דא היכא שימנע מהאב מלראותם ומלחנכם וכו', וכל מי שיפקפק בזה אינו אלא מן המתמיהים, כי אין הדעת סובלת להרחיק בין אב לבנו, בפרט כשהוא יחיד לו ונפשו קשורה בנפשו, וחז"ל הא לא אמרו לחלק בין בן שהוא יחיד, ואותו הדבר גם בבת, דבן ובת שווים בזה, ואפילו מאחים אין הדעת סובלת להרחיק מהם ושיקויים בהם "ויאכל חצי בשרו", וכ"ש באב לגבי בנו או בתו ש"המו מעיו עליהם" ברחמי אב, מי ישמע ומי ירצה להאמין בכזאת.

כדאי להזכיר שכדברי המהרשד"ם הנ"ל שמבאר שגם אליבא דהרמב"ם דבן עד גיל שש אצל אמו, מכל מקום אינה יכולה להוליכה למקום אחר אפילו תוך שש, כותב לבאר בפשיטות גם המב"ט בתשובותיו בח"א סי' קס"ה, ונימוקו עמו, דכשהם כאן אפילו שהם גרים עמה יכול לחנכם לפעמים, ואם היא תוליך אותם לא יוכל לחנכם כלל ע"ש, וממילא אותו הדבר גם בבת, דבן ובת שווין בזה, ואותו הדבר גם כשנמצאת בעיר ורק אין נותנים לאב להיפגש אתה וכנ"ל.

ומעתה, הואיל ולשיטת מהריב"ל רשאית האם להוציא את הבת לעיר אחרת, ממילא שגם בן פחות משש רשאית להוציאו לעיר אחרת.

אולם, בספר "פרח מטה אהרן", לא כתב כך, וכך כתב בחלק א' סי' ק"י:

למ"ש בתחילה דאיכא למימר לדעת מהריב"ל דהבת אצל האם לעולם אפילו עוקרת דירתה, בבן נמי דינא הכי, ויראה דליכא למימר הכי משום שיש חילוק בין בן לבת, שמה שכתב הרב היינו לגבי בת אצל האם קאמר הכי, דאי עוקרת דירתה - מוליכה אצלה, דהכי קאמר,

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הבת אצל האם לעולם, בין גדולה בין קטנה, אבל הבן אפילו לדעת הרמב"ם לא אמרינן דעד שש שנים הוא אצל האם אלא דוקא כשהיא בעיר שמת בעלה, אבל אם רוצה להעלימה בדברים ועוקרת דירתה מעיר בעלה לא שבקינן.

ועיין עוד בהמשך התשובה הנ"ל, שהביא ראייה מדברי מהריב"ל שהוא סובר שבין פחות משש, אין האם רשאית להוציאו לעיר אחרת, ומסיק שתקנת הבת אינה זזה ממקומה, ומש"כ אין מפרישין אינה אלא תוך העיר.

הרי שבבן פחות משש, גם דעת מהריב"ל היא שאין האם רשאית להוציאו לעיר אחרת, ואם האם הוציאה את הבן לעיר אחרת, לכאורה יש לפטור את האב ממזונותיו, וכפי שנתבאר מדברי המהרשד"ם, שאם האם אינה רשאית להוציא את הבת ובן פחות משש לעיר אחרת, והיא הוציאה אותם, פטור האב ממזונותיהם, כך לשיטת מהריב"ל בבן פחות משש.

דברים אלו צוטטו בפסק דין של בית הדין הגדול תיק מספר 813634/2, כשדעת הרוב - הרבנים גאונים הרב שאנן זצ"ל והרב בוארון שליט"א - לשלול מזונות לילד קטן פחות מגיל שש.

אף בפסיקה האזרחית מצינו הבנה לפסיקה זו. ראה פסק בית הדין האזורי ירושלים מס' 940944/17 שכך פסקו והביאו ראיות רבות מהפסיקה האזרחית.

במקרה דנן עסקינן באם הגורמת נזק בנייתוק הבן מהאב.

בית הדין כבר התכנס כמה פעמים ואף קנס אותה בקנסות ובהוצאות משפט על כך שבגינה האב לא רואה את ילדו כבר כשנה וחצי ויותר.

למרות זאת, האם מסרבת לכל שיתוף פעולה עם האב ומתנגדת לקיום החלטות בית הדין.

לדעת בית הדין יש חשש כבד שהאם אינה ראויה לגדל את הילד. לכן בית הדין הורה לאם לפנות לבדיקת מסוגלות הורית ולהמציא חוות דעת פסיכיאטרית על מצבה ומסוגלותה.

אף רשויות הרווחה המליצו על ביצוע בדיקה זו.

בשונה מנשוא ההחלטות ופסקי הדין שהובאו לעיל, בהם אמנם האם הרחיקה את הילדים מהאב וגרמה בכך ניכור קשה בינו לבין הילדים, אך לא בהכרח שעשתה זאת מתוך רצון לפגוע באב, ואפשר בהחלט שעשתה זאת מתוך נוחות לגור ליד קרובי משפחתה ועוד סיבות, אך לא הוזכרו שם טענות בדבר פגיעה מכוונת ומרושעת בקשר בין האב לבין ילדיו.

במקרה שלפנינו האישה פועלת אך ורק מתוך כוונה להרחיק את הילד מהאב, אף שהתקבלו כל בקשותיה ודרישותיה להבטחת השמירה על הילד בזהירות הנדרשת, כשהמפגשים מתקיימים במרכז הקשר וכו'.

אי אפשר להתעלם מכך בבואנו לפסוק בעניין המזונות.

האב מצהיר כל העת "יבוא אצלי ואני אזון אותו ברוחב יד".

יובהר, כי עדיין לא קבענו מסמרות בעניין המשמורת עד לקבלת התסקירים וההמלצות בעניין המסוגלות ההורית של האם.

בית הדין קבע בהחלטתו האחרונה כי אפשר ויתקיים דיון בדבר העברת הילד מהאם לאב.

כך שמכל הנ"ל עולה שבנסיבות העניין לא ניתן לחייב את האב במזונות הילד.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ברור שבמידה והאם תשיב את הילד למפגשים המיוחלים - תישקל מחדש פסיקת המזונות.

לאור הנ"ל מחליט בית הדין:

- א. בית הדין דוחה את הבקשה לקביעת המזונות ופסיקתם עד אשר האם תמלא את כל החלטות בית הדין.
- ב. כאשר האם תבצע את החלטות בית הדין, בזכותה להגיש בקשה שנית לבית הדין ובית הדין ישקול לחייב את האב אף למפרע בהתאם לכללי הדין.

ניתן לפרסם לאחר השמטת פרטים מזהים.

ניתן ביום א' באדר א' התשפ"ב (02/02/2022).

הרב דוד גרוזמן

הרב אברהם אבידר

הרב אברהם שמן

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה